

Viola sp. L. (fiołek)
Rodzina Violaceae (fiołkowate)

Viola

Viola

Viola

Viola cornuta

Viola cornuta

Viola cornuta

Viola cornuta

Viola cornuta

Viola odorata

Viola odorata

Viola sororia

Viola sororia

Viola sororia

Viola x wittrockiana

Viola x wittrockiana

Viola x wittrockiana

Viola x wittrockiana

Viola x wittrockiana

Viola x wittrockiana

Viola x wittrockiana

Viola x wittrockiana

Viola x wittrockiana

Viola x wittrockiana

Viola x wittrockiana

Rodzaj liczący 400–500 gatunków, rosnących w strefie umiarkowanej i subtropikalnej głównie na półkuli północnej. Byliny, rzadziej rośliny roczne, wyjątkowo półkrzewy i krzewy. Liście pojedyncze, całobrzegie lub ząbkowane, z przylistkami. Kwiaty pojedyncze, grzbieciste, wolnopłatkowe. Dolny płatek z ostrogą. Owocem jest torebka.

W Polsce występuje ponad 20 gatunków, między innymi:

- *Viola arvensis* Murray (Fiołek polny),
- *Viola collina* Besser (Fiołek pagórkowy),
- *Viola elatior* Fr (Fiołek wyniosły).
- *Viola hirta* L. (fiołek kosmaty),
- *Viola odorata* L. (Fiołek wonny),
- *Viola palustris* L. (Fiołek błotny),
- *Viola pumila* Chaix (Fiołek drobny),
- *Viola reichenbachiana* Jord. ex Boreau (Fiołek leśny),
- *Viola riviniana* Rchb. (fiołek Ryvina)
- *Viola saxatilis* F.W. Schmidt (Fiołek trwały),
- *Viola tricolor* L. (Fiołek trójbarwny),

Gatunki uprawiane w Polsce m.in.

- *Viola cornuta* L. (Fiołek rogaty).
- *Viola papilionaceae* Pursh (Fiołek motylkowaty),
- *Viola x wittrocckiana* hort. (Fiołek ogrodowy, bratek),

Viola cornuta (Fiołek rogaty) - fiołek rogaty jest formą uprawną, gatunek wyjściowy do jego utworzenia pochodzi z Pirenejów. W naszym klimacie uprawiany jest, jako roślina dwuletnia. Wytwarza pełzające rozłogi, cienkie korzenie - kłącza i silnie rozgałęzione pędy. Są to niskie kępy o wysokości do 25cm (35 cm). Łodygi trójkanciaste, płozące się i lekko wzniesione do 20 cm wysokości, ulistnione. Liście małe (2-5 cm długości) - dolne sercowate, a górne lancetowate. Są ogonkowe, karbowane z dużymi, trójkątnymi u nasady przylistkami, ciemnozielone i błyszczące. W cieplejszym klimacie są zimozielone, lecz u nas raczej zamierają w okresie zimowym. Roślina kwitnie od maja do późnej jesieni. Kwiaty tego gatunku są największe ze wszystkich fiołków (podobne do bratków). Są osadzone na długich bezlistnych szypułkach, pięciopłatkowe, jasnofioletowe lub liliowe, mogą być różnobarwne (w zależności od odmiany), wonne. Płatki odwrotniejąwate, rozrzucone i nie zachodzące na siebie, Dolny płatek dużo większy od pozostałych, z wąską długą ostrogą (ok. 1, 5 cm). Roślina zawiązuje liczne, drobne nasiona. Wymaga stanowiska półcienistego lub słonecznego - w półcieniu dłużej kwitnie. Stanowisko suche o podłożu kamienistym, gleba przepuszczalna; lekko kwaśna, żyzna, choć nieprzenawożona - przy zbyt dużej ilości nawozów roślina słabiej kwitnie i gorzej zimuje. Nie znosi upałów ani nadmiaru wilgoci w glebie. Jednak w okresach suszy dobrze jest je podlewać. Po przekwitnieniu warto przyciąć pędy, aby pobudzić rośliny do ponownego kwitnienia jesienią. Zimotrwały, choć dobrze na zimę je okryć. Ma zastosowanie w ogródkach skalnych, na rabatach i na kwiat cięty. Rozmnażamy go przez podział, przez sadzonki pędowe oraz przez wysiew nasion.

Viola odorata (Fiołek wonny, Fiołek pachnący) - występuje w stanie dzikim w Europie - w Polsce średnio pospolicie na niżu i w niższych partiach gór. Uprawiany, lecz często dziczejący. Tworzy szerokie, niskie, zadarniające kępy o wysokości 3-15 cm. Pędy ma cienkie, wiotkie i płozące się. Liście zimozielone, odziomkowe, w zarysie sercowate, krągławe do nerkowatych, na szczycie tępo zakończone. Blaszki liściowe ciemnozielone, o karbowanych brzegach, nagie lub pokryte lekko włoskami, od spodu błyszczące. Przylistki lancetowate, o szerokości 3-4 mm. Wytwarza krótkie nadziemne rozłogi, które kwitną dopiero w drugim roku. Kwitnienie od marca do maja, czasem powtórnie jesienią. Kwiaty na cienkich szypułkach małe, pięciopłatkowe, najniższy płatek z ostrogą. Typowym kolorem kwiatów jest fioletowy, lecz mogą być od purpurowych i różowych po kremowo-białe i białe. Kwiaty wonne o charakterystycznym, bardzo miłym zapachu. Owocem jest kulista, owłosiona torebka. Osypujące się nasiona fiołka są roznoszone przez mrówki. Stanowisko półcieniste, wilgotne, o obojętnym odczynie podłoża. Gleba żyzna, raczej cięższa, próchniczna, zasobna w azot, stale umiarkowanie wilgotna. W zbyt głębokim cieniu fiołek rośnie i kwitnie słabo. W naszym klimacie jest w pełni mrozoodporny. Nie wymaga żadnych, specjalnych zabiegów pielęgnacyjnych.

Uprawiany jest jako okrywowa roślina ozdobna w ogrodach naturalistycznych i lasach, może być także uprawiany na kwiat cięty. Jego kwiaty są jadalne i używane, jako dodatek do sałatek, deserów, galaretek, a kandyzowane do ozdoby dań. Również jest wykorzystywany w przemyśle perfumeryjnym (w perfumach oznacza nutę serca), a także jako roślina lecznicza. Surowcem zielarskim jest ziele z korzeniami. Działa wykrztuśnie, napotnie, moczopędnie, odkażająco, żółciopędnie i rozkurczowo. Należy uważać przy stosowaniu, gdyż przedawkowanie powoduje nudności, wymioty i biegunkę. Wg mitologii greckiej kwiat fiołka miał wyrosnąć z krwi Ajaksa, w starożytnej Grecji uważano go za kwiat święty, wierzono w jego właściwości chłodzące, antyepileptyczne i uśmierzające bóle głowy. Fiołek był symbolem płodności i miłości, ale także skromności. Rozmnaża się go przez siew nasion, podział kęp, przez rozłogi.

Viola priceana (Fiołek motylkowy) syn. *Viola sororia* Willd. *Viola papilionacea* - gatunek pochodzący z Ameryki Północnej. W Polsce bywa czasami uprawiany. Tworzy zwarte, wypukłe, koliste kępy (o wysokości 15 cm), rozrastające się nadziemnymi rozłogami. Pędy podziemne gładkie i grube. Liście odziomkowe, długoogonkowe, sercowate, o płytko karbowanych brzegach. Kwitnie w kwietniu i maju. Kwiaty o średnicy ok. 2,5 cm wyrastają na długich, sztywnych szypułkach. Są białe, fioletowo nakrapiane lub białe z fioletowym środkiem, nie pachną. W lecie roślina wydaje kwiaty klejstogamiczne, bez płatków, które produkują nasiona - dzięki samozapyleniu. Wytwarza obficie drobne, żółtawe nasiona. Jest to doskonała roślina na skalniaki do miejsc półcienistych i cienistych oraz do różnych zakamarków między kamieniami. Na wystarczająco wilgotnym i żyznym podłożu znosi także pełne nasłonecznienie. Lubi gleby próchniczne, piaszczysto-gliniaste i niezbyt suche, raczej umiarkowanie wilgotne. Jest w naszych warunkach całkowicie mrozoodporna. Bardzo zmienny gatunek. Bywa uprawiany w ogrodach, jako roślina ozdobna. Rośnie silniej od innych fiołków. Nadaje się na rabaty oraz jako roślina okrywowa do ogrodów naturalistycznych. Rozmnażanie w Polsce możliwe jedynie wegetatywne - przez podział, gdyż nie zawiązuje płodnych nasion.

Viola × wittrockiana Gams, Viola tricolor hort. (Fiołek ogrodowy, bratek ogrodowy, bratek) - roślina ozdobna otrzymana ze skrzyżowania dzikich gatunków fiołka:

Viola tricolor, *Viola lutea* i *Viola altaica* oraz *Viola cornuta*.

W Polsce bardzo często uprawiany, jako dwuletnia roślina ozdobna, czasem dziczejąca. Niewielka roślina tworząca niską rozetę i dorastająca do wysokości 25 cm. Po siada gładkie, mięsiste, czterokanciaste łodygi, które są wzniesione lub częściowo pokładające się (starsze). Liście są zielone, dolne większe, jajowatosercowate, górne węższe, podłużnie lancetowate, brzegiem piłkowane. Główny okres kwitnienia bratków przypada od początku marca i trwa do maja, a nawet czerwca. Kwiaty są duże o średnicy do 12 cm, wyrastają na długich szypułkach, pojedynczo z kątów liści. Są grzbieciste, pięciopłatkowe o jednym słupku.

Znamię słupka jest główkowate i owłosione. Występują we wszystkich niemal barwach (biały, żółty, czerwony, różowy, niebieski, pomarańczowy, fioletowy, zielony, brązowy), są także dwu- i trzykolorowe.

Jeden z nielicznych gatunków, u których spotykane są bardzo ciemne, prawie czarne kwiaty.

Owocem jest torebka. Roślina nie ma specjalnych wymagań, co do gleby. Najlepiej rośnie na stanowisku słonecznym lub półcienistym - w pełnym słońcu dobrze rośnie, ale w półcieniu dłużej i ładniej kwitnie, a kwiaty nie tracą tak szybko barw. Gleba powinna być żyzna, próchniczna, przepuszczalna, lekko kwaśna i średnio wilgotna.

Bratki to rośliny ozdobne uprawiane w ogromnej liczbie odmian. Odmiany oprócz barw różnią się terminem kwitnienia, mrozoodpornością, wielkością kwiatów i kształtem płatków. Są wykorzystywane do obsadzania rabat, skrzynek balkonowych, grobów, chętnie używane w zieleni miejskiej. Uprawiane są również na kwiat cięty i wykorzystywane do małych bukietów oraz wieńców. Bratki rozmnażamy przez wysiew nasion.

W języku kwiatów bratek symbolizuje troskę i myślenie o kimś.